

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมืออย่างดีจากพยาบาลเทคนิคที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 27 ท่าน ที่ได้สละเวลาในการเข้ารับการอบรม 3 วัน ตลอดจนตอบแบบสอบถาม แบบวัด และเข้าสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง และขอขอบคุณนักศึกษา อีก 8 ท่านที่ได้สละเวลาในการทดลองตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจสอบเนื้อหาของโปรแกรมการอบรมและแบบวัด ซึ่งประกอบด้วย รศ. ดร. นวี เบาทรวง อ. ดร. โรจน์ จินตนาวัฒน์ และ อ. ดร. หรรษา เศรษฐบุปผา

ขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. นวี เบาทรวง อ. กิ่งฟ้า แสงลี และ อ. ปิยะภรณ์ ประสิทธิ์วัฒน์เสรี ที่ได้สละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินผลการจัดอบรมโดยการเฝ้าสังเกตการณ์ตลอด 3 วันที่จัดอบรม ตลอดจนตอบแบบสอบถาม และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดอบรม

และในท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งได้เอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดอบรม

รศ. ดร. เกสรฯ ศรีพิชญากาการ

อ. นงลักษณ์ พงษ์เย็น

รศ. ดร. สุกัญญา ปริสัณญกุล

เมษายน 2550

พิมพ์ที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การพัฒนาโปรแกรมการอบรมพยาบาลในการให้บริการทางสุขภาพ แก่สตรีที่ถูกละเมิดความรุนแรง

รศ. เกสรา ศรีพิชญากุล PhD (Nursing)

อ. นงลักษณ์ พงษ์เย็น พยม. (การพยาบาลมารดาและทารก)

และ รศ. สุกัญญา ปริสัณญกุล พยด. (พยาบาลศาสตร์)

บทคัดย่อ

การพัฒนาโปรแกรมการอบรมพยาบาลในการดูแลสตรีที่ถูกละเมิดความรุนแรงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการสอนในหลักสูตรตามปกติและการจัดอบรมที่มีอยู่มักจะไม่ได้นั้นระดับทักษะที่นำไปปฏิบัติจริงในคลินิก การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินผลโปรแกรมการอบรมสำหรับพยาบาลในการดูแลสตรีที่ถูกละเมิดความรุนแรง การวิจัยเป็นแบบประเมินผลจากผู้เข้าอบรม ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัย ใช้เวลาอบรม 3 วัน หลักสูตรครอบคลุมเนื้อหา 3 ด้านคือ ความรู้ทั่วไปเรื่องความรุนแรงต่อภรรยา ทฤษฎีพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล และขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรอง ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น และให้คำปรึกษา การอบรมใช้วิธีการบรรยาย การอภิปรายและทำงานกลุ่มย่อย และการฝึกบทบาทสมมติ สื่อที่ใช้ได้แก่ เอกสารประกอบคำบรรยาย ใบงาน เทปวิดีโอ เทปเสียง และเอกสารที่ใช้จริงในการปฏิบัติการพยาบาล ผู้วิจัยจัดทำแบบวัดความรู้ ทักษะ และ ทักษะแล้วตรวจสอบเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดความรู้ 4 ด้าน เท่ากับ .93 .88 .64 และ .80 ส่วนแบบวัดทัศนคติและทักษะ เท่ากับ .85 และ .95 ตามลำดับ มีพยาบาลเทคนิคที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 27 คนเข้ารับการอบรม รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบวัด และการสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยรวม 6 คนประเมินผลการจัดอบรมด้วยแบบสอบถามและการสังเกต จากสถิติพบว่าความรู้ ทักษะ และ ทักษะที่ประเมินทันทีหลังการอบรมและอีก 5 เดือนต่อมาสูงกว่าก่อนอบรม ($p < .01$) การประเมินผลการจัดอบรมอยู่ในระดับดีมาก ข้อเสนอแนะ คือ ควรนำโปรแกรมการอบรมไปใช้จัดอบรมให้แก่นักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้ควรเน้นเรื่องการสร้างเสริมทัศนคติและทักษะการให้คำปรึกษา การฝึกปฏิบัติโดยเฉพาะด้วยบทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนที่ดี ควรมีวิธีการเรียนแบบมีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งรวมถึงการคิดวิเคราะห์และร่วมแสดงความคิดเห็นแทนการบอกให้ผู้เข้าอบรมปรับเปลี่ยนความเชื่อ โดยเฉพาะในเรื่องมายาคติและเพศสภาพซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน สื่อการสอนที่ดีได้แก่ ข่าว กรณีตัวอย่างจริง สตรีและพยาบาลที่มีประสบการณ์ นอกจากนั้นควรผลิตสื่อการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะวิดีโอ

คำสำคัญ โปรแกรมการอบรม ความรุนแรงต่อภรรยา ความรู้ ทักษะ ทักษะ

Development of Nursing Training Program For Providing Health Care Services for Abused Women

Kasara Sripichyakan, RN, PhD (Nursing)

Nonglak Pongyuen, RN, MNS (Maternity and Newborn Nursing) and Sukanya Parisunyakul, RN, DNS

ABSTRACT

The development of a nursing training program for the care of abused women is needed since the undergraduate curriculums and existing training programs do not emphasize on skill building applicable to clinical practice. This study aimed to develop and evaluate the nursing training program for the care of abused women. Using an evaluation research design, the 3-day program was evaluated by trainees, experts, and researchers. The program curriculum consisted of 3 domains: overview of violence against wives; theoretical bases for nursing practice; and nursing procedures for screening, providing basic assistance, and counseling. Teaching techniques included lecture, small group discussion/work, and role play. Teaching materials were lecture handouts, instructions of learning practice, videotapes, audiotapes, and documents used in clinics. The tests of knowledge, attitudes, and skills were developed by the researchers and validated by 3 experts. The Cronbach's Alpha Coefficient values of 4 knowledge dimensions were found to be .93, .88, .64, .74, and .80; whereas those of attitudes and skills were .85 and .95, respectively. Twenty seven practical nurses studying in the undergraduate nursing program participated in the workshop; and data were collected using questionnaires, tests, and focus group interviews. Six experts and researchers evaluated the program through questionnaires and observations. Through paired t-test, knowledge, attitudes, and skills measured immediately after attending the program and 5 months later were higher than those before the program implementation ($p < .01$). Evaluation on organizing the workshop was at high levels. It is suggested that the developed program should be implemented in nursing students. The focus should be more on attitudes and counseling skills. Practice, especially role plays, is the good technique. Participative learning, including critical thinking and sharing opinions, should be more employed instead of just telling the trainees to change their beliefs, especially in the topics of myths and gender biases because these issues are sensitive. Good teaching materials included news, case studies of actual cases, and experienced women and nurses. More teaching materials, especially video-tapes are also recommended.

Key words: training program, wife abuse, knowledge, attitudes, and skills

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แผนการอบรม	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	11
แบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	11
เครื่องมือวิจัย	12
การเก็บข้อมูล	13
การวิเคราะห์ข้อมูล	14
การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย	14
ขอบเขตของการวิจัย	15
ข้อจำกัดของการวิจัย	15
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	17
ลักษณะผู้เข้าอบรม	17
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้	21
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทัศนคติ	23
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทักษะ	25
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ และทักษะ	27
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดอบรมด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ	28

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดอบรมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ	31
บทที่ 5 การอภิปรายผล	46
ส่วนที่ 1 ความรู้ ทักษะ และทักษะ	46
ส่วนที่ 2 การจัดอบรม	50
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	52
สรุปผลการวิจัย	52
ข้อเสนอแนะ	55
เอกสารอ้างอิง	57
ภาคผนวก ก. โปรแกรมการอบรม	59
ภาคผนวก ข. รูปแสดงการอบรม	64
ภาคผนวก ค. คะแนนการสอนเป็นรายหัวข้อ	69
ภาคผนวก ง. เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัย	75

สารบัญตาราง

ตารางที่	ชื่อตาราง	หน้า
1	ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เข้าอบรม	18
2	ลักษณะการทำงานของผู้เข้าอบรม	19
3	ประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงต่อภรรยาของผู้เข้าอบรม	20
4	เปรียบเทียบคะแนนความรู้ของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมและหลังอบรมทันที	22
5	เปรียบเทียบคะแนนความรู้ของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมและหลังอบรม 5 เดือน	22
6	เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมและหลังอบรมทันที	24
7	เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมและหลังอบรม 5 เดือน	24
8	เปรียบเทียบคะแนนทักษะของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมและหลังอบรมทันที	26
9	เปรียบเทียบคะแนนทักษะของผู้เข้าอบรมก่อนอบรมและหลังอบรม 5 เดือน	26
10	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และทักษะ	28
11	คะแนนเฉลี่ยการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีโดยผู้เข้าอบรม	29
12	คะแนนเฉลี่ยการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัย	29
13	คะแนนเฉลี่ยการประเมินผลการสอนภาคปฏิบัติ	30
14	คะแนนเฉลี่ยการประเมินผลการสอนในภาพรวม	31
15	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ก.	69
16	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ข.	69
17	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ค.	70
18	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ง.	70
19	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ จ.	71
20	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ฉ.	71
21	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ช.	72
22	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ซ.	72
23	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคทฤษฎีหัวข้อ ฌ.	73
24	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคปฏิบัติหัวข้อ a.	73
25	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคปฏิบัติหัวข้อ b.	74
26	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคปฏิบัติหัวข้อ c.	74
27	คะแนนการประเมินผลการสอนภาคปฏิบัติหัวข้อ d.	74

สารบัญรูป

รูปที่	ชื่อรูป	หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
2	เปรียบเทียบคะแนนความรู้ของผู้เข้าอบรมเป็นรายด้านและโดยรวม ก่อนอบรม หลัง อบรมทันที และ หลังอบรม 5 เดือน	21
3	เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติของผู้เข้าอบรมเป็นรายด้านและโดยรวม ก่อนอบรม หลัง อบรมทันที และ หลังอบรม 5 เดือน	23
4	เปรียบเทียบคะแนนทักษะของผู้เข้าอบรมเป็นรายด้านและโดยรวม ก่อนอบรม หลัง อบรมทันที และ หลังอบรม 5 เดือน	25
5	เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทัศนคติ และทักษะของผู้เข้าอบรมเป็นรายด้านและ โดยรวม ก่อนอบรม หลังอบรมทันที และ หลังอบรม 5 เดือน	27
6	รูปแสดงการอบรม	64